

Miren Azkarate Badiola

MALETADUN HAURREN
KONTAKIZUNA

TORTURA, KARTZELA, ERBESTEA

Jaio orduko, beste askori bezalaxe, gatazka politikoak bizitza baldintzatu zion Miren Azkarate Badiolari. Aita iheslaria izateaz gain, berak ere bost urte egin ditu espetxean Espainian. "Irakaspen handi bat da espetxealdia. Baloreen eskala irauli egiten du eta irteten zarenean gauzak askoz argiago ikusten dituzu. Nik oso argi dut zer nahi dudana, eta baita zer ez dudana nahi ere". Irribarrea eta ilusioa ez ditu galdu ordea, aitak bezala berak ere inkomunikazioa eta torturak jasan arren. Trebea da solasean eta are trebeagoa kontatzeko. "Aitaren kasua ezaguna zen polizia taldeen artean, nire torturatzailleek bazuten bere berri. Bederatzi egunez bere izena ere ez baitzien esan komisarian. Aitaren figurarekin ere ni suntsitzen saiatu ziren". Zorionez, ez zuten lortu.

"Maletadun haur, nerabe eta heldu sentitu naiz"

Askotariko egoerak bizi izan dituzten euskal iheslari eta deportatu politikoen seme-alaben testigantzak biltzen ari da Miren Azkarate Badiola donostiarra, liburu batean argitaratzeko. Konparatzeko inolako asmorik gabe, "ezberdinak baitira espetxeratuak eta atxilotuen haurren sentazio eta bizipenak". Elkarrizketak entzuten eta transkribatze lanetan ari zela itzuli da 33 urtez Kuban erbesteratua izan duen aita, Agustin Azkarate. Ziklo baten itxiera izan daiteke, eta baita beste ziklo baten hasiera ere: urtetan itzalean egon den aita, "pertsona ezezaguna", bere lekuan jartzearen zikloa.

AITZIBER ZAPIRAIN IRANTZU PASTOR

Euskal iheslari eta deportatu politikoen seme-alaben bizipenak biltzen ari zinela itzuli da zure aita Kubatik.

Hala da. Banuen arantzatxo bat gaia-rekin eta lekukotasunak biltzeari ekin nion orain dela hilabete batzuk. Ikusezinak ginela iruditzen zitzaidan, urtetan iheslariak eta deportatuak silueta beltzarekin irudikatu izan diren gisan. Ez izenik, ez abizenik. Oso egoera eta bizipen ezberdinak pizten ditu guraso bat preso edukitzeak edota sekretupean gorde beharreko leku ezezagun batean ukaiteak.

Gehienetan, etxekoek kokapena jakin arren, ezin izan diote inoiz inori esan, noski. Konparatu ezinak diren bi egoera ezberdin dira eta nik gurea azalertzeko beharra sentitzen nuen. Motxiladun haurren plataforma sortu zenean asko poztu nintzen, ekimen garrantzitsua baita. Ikusarazi egin behar da haur horiek pairatzen dutena. "Baina gu non gaude?" pentsatu nuen nik. Ez bagara existitzen ez gaude, ez gara. Hemen gaude eta bagara ordea, eta badugu zer kontatua.

Zazpi egoera bildu dituzu, topatu al duzu elementu komunik haien artean?

Bai, min eta arantza berdinak ditugu denok. Erradiografia zabal bat egin nahi izan dut. Izan ere, iheslarien eta deportatuaren munduan hamaika errealitate dago. Leku ugari bildu nahi izan ditut, baitetik Ipar Euskal Herria, noski, eta bestetik Kuba, Mexiko, Venezuela eta Cabo Verde. Horrez gain, beste pare bat ditut lantzeko amaitu aurretik, batzuek sufritzen segitzen baitute oraindik. Suitzan dagoen iheslariaren kasua adibidez. Haren haurrak ere badu zer kontatu. Harrera beroa egin didate denek. Gaiaz hitz egiteko gosez sumatu ditut. Ikusezin izanaren sentazioa nagusitzen da haiengan, zerbaiten parte izateko beharra. Gainera, kalera begira gaia tabu izan denez, gehienen kasuan etxean ere hala izan dela iruditu zait. Familia bereko haurren artean ere, anai-arrebek ez dute haien artean gaiaz hitz egin. Etxe berekoen lekukotasunak oso ezberdinak dira.

"Amak dira gatazka politikoaaren kontakizunean ahanztura handiena pairatzen dutenak. Aitorpen publikoa behar dute".

Espero ez zenuenean itzuli da aita.

Jaio nintzenean Hendaian zegoen, iheslari. 2 urte nituela espetxeratu egin zuten eta kalera atera zenean berriz torturatu izateko beldurrez egin zuen ihes Kubara, 4 urte nituela. Geroztik, bost bider bakarrik joan ahal izan dut bera ikustera. 6 urterekin lehen aldiz, hiru bider 6 eta 28 urte nituela azken aldiz. Ni ere torturatu eta atxilotu ninduten, beraz, hamar urtez ezin izan dut. Urte horietan guztietan, "bi urte barru han izanen naiz" entzun izan dut. Azken honetan ordea, hiru aste lehenago jakin genuen bere erabakia irmoa zela eta bazetorrela. Behingoagatik egia zen. Oso aste arraroak izan ziren. Poza, urduritasuna eta beldurra nagusitu ziren nire baitan. Badaezpada ezin genion inori esan, eta berriz isiltasun horretan bizitzeak barruak mugitzen zizkidan. Orain hemen dago eta gure arteko harremana sortzen ari gara, hutsetik. Ez dakit nolakoa izanen den, ikusiko dugu.

Zure historia ere jasoko duzu liburuan?

Ez nuen nire lekukotasuna liburuan sartzeko asmorik, baina gauzak gertatu

diren gisan argialetxeak egiteko eskatu dit eta aitortu behar dut oso zaila egin zaidala. Barrenak askatzeko bakkarkako ariketa berezia izan da.

Urte hauetan guztietan gogoratu behar izan al diozu zure buruari aita bat duzula?

Hau oso konplexua da. Zer da aita bat? Bai, nire aita da, harro nago dudana aitaz, baina ez dut ondoan izan. Nire egunerokoan ez du parte hartu, nire egunerokoan ez da inoiz egon. Zerbait kendu dizutenaren sentsazioa ukaiteko zerbait hori ezagutu behar dugu, sentitu, eta nik ez dut hori ukan, beraz, faltarik ez dut sumatu. Nire familia ama, anaia, amona eta izeba izan dira. Eta gero gainontzeko iheslariak, niretzat aita/osaba papera izan dutenak. Beraz, bai, aita da, baina zer da aita bat? Bere odola dut, baina kito. Hori, nire kasuan. Baina ez da berak nahi duelako izan. Bortxazko egoera bat izan da, ez du berak aukeratu. Oso zaila da. Itzuli da, baina pertsona hori ez dut ezagutzen. Askok jota bidaietako tarte horietan egon naiz berarekin. Eta gurea ez da salbuespen kasu bat, gisa horretako

bizipen eta izuak ere asko aipatzen dira bildu ditudan lekukotasunetan.

Ama...

Bai, bikotea, gehienetan emakumea, gelditu da etxean, haurren heziketaren eta zaintzaren eta gainontzeko guztiaren arduradun. Libururako baturiko lekukotasun guztiek azpimarratzen dute amaren figura. Kasu hauetan amek egin dute dena. Haiek dira gatazka politikoaaren kontakizunean ahanztura handiena pairatzen dutenak. Aitorpen publikoa behar dute dudarik gabe, eta uneren batean eginen zaiela pentsatu nahi dut. Nik seme-alabak hartu ditut hizpide, baina amen errelatoa biltzera animatuko den inor egon dena pentsatu nahi dut.

Liburuaren izenburua argi duzu?

Ez erabat, baina pentsatzen hasi nintzenean ohartu nintzen bizitza guztian maletadun haurra izan naizela, maletadun haur, nerabe eta heldu sentitu naiz. Eta motxiladun haurren metaforari jarraiki, errelato berberaren parte baikara denok, hori bera bururatu zitzaidan: "maletadun haurrak". Datorren urtean, lanak argia ikusten duenean argituko da misterioa. ●